

Strategisch Groenproject Eiland van Dordrecht

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
en de aanvulling daarop**

1 december 2008 / rapportnummer 1818-99

1. OORDEEL OVER HET MER

De provincie Zuid-Holland en de gemeente Dordrecht hebben het voornemen om op het Eiland van Dordrecht een “Strategisch Groenproject” (SGP) te realiseren. Het College van Gedeputeerde Staten is formeel initiatiefnemer van dit project. Het SGP is gericht op de inrichting van ca. 775 hectare natuur- en recreatiegebied. Ten behoeve van de besluitvorming over het bestemmingsplan Eiland van Dordrecht en de artikel 19, lid 1 WRO-procedure voor de inrichting van Tongplaat/Zuidplaatje is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De gemeenteraad van Dordrecht is bevoegd gezag in deze procedure.

Tijdens de toetsing heeft een gesprek plaats gevonden tussen de Commissie, het bevoegd gezag en de initiatiefnemer. Tijdens dit gesprek heeft de Commissie kenbaar gemaakt dat het MER naar haar oordeel op een aantal onderdelen geen volledig beeld geeft. Naar aanleiding hiervan heeft de initiatiefnemer nadere informatie aangeleverd over:

- natuur;
- de autonome ontwikkelingen;
- het watersysteem en de waterkwaliteit;
- doel en doelbereik;
- achtergrond en effecten van de alternatieven;
- kaartmateriaal.

De Commissie is van mening dat, **in het MER en de aanvulling¹ tezamen, de essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats bij de besluitvorming te geven.**

Uit het MER en de aanvulling blijkt dat significant negatieve gevolgen op instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied de Biesbosch uit zijn te sluiten, mits de recreatiedruk in het gebied niet toe neemt. Daarbij is niet inzichtelijk gemaakt hoe bij de vaststelling van het bestemmingsplan geborgd zal worden dat de recreatiedruk niet toe neemt.

De Commissie constateert dat voor belangrijke milieuaspecten zoals water en natuur de aldus gebundelde informatie versnipperd in de diverse rapportages is weergegeven. Het kaartmateriaal is weinig illustratief, met name voor de ruimtelijke consequenties van de voorgestelde ontwikkelingen. Als gevolg hiervan is het voor besluitvorming en insprekers lastig een makkelijk toegankelijk, inzichtelijk en samenhangend totaalbeeld van de milieueffecten te krijgen.

---

¹ De aanvulling bestaat uit de volgende documenten:

- Nota van Dienst Landelijk Gebied. 2008. Eiland van Dordrecht. Nadere toelichting op het MER Strategisch Groenproject.
- Gemeente Dordrecht. 2008. Het Strategisch Groenproject Eiland van Dordrecht en de natuurwetgeving (Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet 1998, Ecologische Hoofdstructuur).
- De nota van DLG Zuid-Holland, 2000. “Eiland van Dordt: de speelruimte bepaald!”.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Natuur

MER

In het MER is het voornemen niet expliciet getoetst aan de gevolgen voor instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 gebieden. Ook ontbreekt een conclusie in het MER dat het voornemen zeker niet tot significante gevolgen zal leiden, dan wel dat significante gevolgen op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 gebieden niet zijn uit te sluiten.

Aanvulling

In de aanvulling is het voornemen getoetst aan de Natuurbeschermingswet 1998. Hieruit² blijkt dat bij een toenemende recreatiedruk als gevolg van het voornemen, significante negatieve gevolgen op enkele instandhoudingsdoelen van het Natura 2000 gebied de Biesbosch niet zijn uit te sluiten. Gegeven de doelstelling 'nieuwe mogelijkheden voor recreatie', bestaat een gerede kans dat de recreatiedruk in het aan het plangebied grenzende Natura 2000-gebied zal toenemen.

In de aanvulling is echter de aanname gedaan dat de recreatiedruk niet toeneemt. Dat blijkt uit de conclusie dat er "vrijwel geen enkel negatief effect" wordt verwacht. De Commissie acht deze conclusie niet terecht. De gevolgen van de uitwerking van de recreatiedoelstelling in concrete inrichtingsmaatregelen op de recreatiedruk zijn op dit moment niet in beeld. Deze komen aan de orde bij uitwerking van deze doelstelling in een – nog op te stellen - inrichtingsplan. Er wordt in het MER of aanvulling echter niet gesproken over randvoorwaarden aan dat inrichtingsplan die garanderen dat de recreatiedruk niet toeneemt tot het niveau waarop significante effecten op het Natura 2000-gebied de Biesbosch zijn te verwachten.

- De Commissie adviseert om voor het vaststellingsplan te borgen dat significante gevolgen voor / aantasting van natuurlijke kenmerken van het Natura 2000 gebied de Biesbosch zijn uit te sluiten.

2.2 Autonome ontwikkelingen

MER

Het is moeilijk uit het MER te halen welke maatregelen binnen het voornemen vallen en welke als autonome ontwikkeling gezien moeten worden. Voorbeelden hiervan zijn maatregelen die worden genomen in het kader van het project DeltaNatuur en maatregelen die in het kader van Waterbeheer 21^e eeuw (WB21) en de Kaderrichtlijn Water (KRW) in het deelgebied de Elzen en in de polder de Biesbosch worden getroffen (realisatie waterberging en aanleg natuurvriendelijke oevers). De Commissie constateert dat het MER de integrale ontwikkeling van het Eiland van Dordrecht beschrijft maar dat, op basis van het kaartmateriaal in het MER, het moeilijk is te beoordelen in welke gebieden een functiewijziging van het bestemmingsplan zal komen.

---

² Meer specifiek uit het rapport: Gemeente Dordrecht. 2008. Het Strategisch Groenproject Eiland van Dordrecht en de natuurwetgeving (Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet 1998, Ecologische Hoofdstructuur).

Aanvulling

In de aanvulling wordt duidelijk dat alle effecten van maatregelen in Noordbovenpolder, Tongplaat, de Elzen, Polder de Biesbosch en Zuidplaatje buiten de beoordeling zijn gehouden omdat hierover reeds besluiten zijn genomen.

In de aanvulling ontbreekt een kaart met het gebied waarop het besluit, waarvoor dit MER is gemaakt, betrekking heeft.

- De Commissie adviseert om deze kaart alsnog te ontwikkelen en samen met het besluit ter inzage te leggen.

2.3 Watersysteem en waterkwaliteit

MER

Het MER bevat geen overzichtelijke beschrijving van het watersysteem over hoe dat nu en in de toekomst, c.q. bij de alternatieven functioneert wat betreft de aan- en afvoer en peilen. Ook is onduidelijk wat dit betekent voor de nutriëntenhuishouding in relatie tot de huidige en beoogde natuur.

De effecten op de waterkwaliteit en in het bijzonder de nutriëntenhuishouding worden niet beschreven. Dit geldt zowel ter plaatse van de te ontwikkelen natuur en recreatie in de Noorderdiepzone (doelbereik voornemen) als voor de KRW-waterlichamen De Elzen en Viersprong die mogelijk effecten ondervinden van de functiewijziging.

Aanvulling

Het functioneren van het toekomstig watersysteem is in de aanvulling beschreven waarbij wordt ingegaan op de relatie met de KRW-doelstellingen. Voor het toekomstig systeem is gekozen voor één stromingsrichting van zowel het aanvoer- als afvoerwater.

Uit de aanvulling blijkt dat met name de effecten van vernatting en bodemverstoring op de uitspoeling van nutriënten in de om te vormen landbouwgronden en daarmee de gevolgen voor de waterkwaliteit nog onzeker zijn. Als gevolg hiervan bestaat onduidelijkheid over:

- de verandering in de waterkwaliteit in de Noorderdiepzone op korte en langere termijn;
- de mate van verbetering van de waterkwaliteit door de omvorming van een groot gedeelte van de Noorderdieppolder tot helofytenfilter;
- de effecten op de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen De Elzen en Viersprong op de korte termijn.

Niettemin gaat de aanvulling ervan uit dat zich in de toekomst geen knelpunten met de waterkwaliteit zullen voordoen, ook niet met ecologische waterkwaliteitsdoelen conform de KRW in de waterlichamen De Elzen en Viersprong. De aanvulling geeft hiervoor de volgende redenen:

- Ter verbetering van de waterkwaliteit maken het omzetten van landbouwgrond naar natuurgebied en de inzet van een helofytenfilter onderdeel uit van het voornemen.
- In de aanvulling worden twee maatregelen genoemd die hier bovenop moeten garanderen dat in de Noorderdiepzone (toekomstig natuur- en recreatiegebied) geen algenbloei ontstaat en dat de - ecologische - waterkwali-

teitsdoelen conform de KRW in De Elzen en Viersprong niet achteruitgaan.³ Dit zijn:

- het doorspoelen met water vanuit de Nieuwe Merwede;
- het afgraven van de voedselrijke bodemlaag in de naar natuur- en recreatiegebied om te vormen landbouwgebieden.

De commissie acht het voldoende aannemelijk gemaakt dat het toekomstige watersysteem aan de wettelijke vereisten kan voldoen en daarnaast de projectdoelen voor - matig voedselrijke - natuur en recreatie kwantitatief en kwalitatief kan ondersteunen.

2.4 Doel en doelbereik

MER

De commissie constateert dat de doelstellingen in het MER betrekking hebben op het integrale SGBP-project. Ook lopen in dit MER, wat gaat over een initiatief dat zich voor een belangrijk deel richt op natuurontwikkeling en recreatie, de beoogde effecten (doelbereik) en niet beoogde effecten door elkaar heen. Voor het goed kunnen beoordelen van het voornemen heeft de Commissie in een aanvulling gevraagd om de doelen toe te spitsen op het feitelijke voornemen en de effecten te scheiden in beoogde en niet beoogde effecten.

Aanvulling

De commissie constateert dat de doelen passend bij het voornemen nader zijn toegespitst en dat zij in het vervolgtraject mogelijk nog concreter verwoord kunnen worden.

2.5 Achtergrond en effecten van de alternatieven

MER

Het MER bevat geen motivatie van de keuzes die hebben geleid tot de beide in het MER onderzochte alternatieven. De inrichtingsalternatieven lijken te zijn gebaseerd op een willekeurig gekozen dilemma tussen enerzijds een maximaal nat alternatief gekoppeld aan extensieve recreatie en anderzijds een meer droog alternatief gekoppeld aan intensieve recreatie.

Door de algemene beschrijving van de doelstelling van het voornemen is het niet duidelijk waarom geen andere alternatieven onderzocht zijn. Zo zouden bijvoorbeeld ook alternatieven die het schoonste water opleveren of een autonoom watersysteem realiseren, in het MER uitgewerkt kunnen worden. De algemene doelstelling heeft ook tot gevolg dat het aan de hand van het MER moeilijk te beoordelen is in hoeverre alternatieven onderscheidend zijn op doelbereik.

Aanvulling

In de aanvulling komt naar voren dat met name natuur en recreatie bepalend en waterkwaliteit en -kwantiteit ondersteunend zijn voor zowel het doelbereik als eventuele negatieve milieueffecten die kunnen optreden.

De aanvulling geeft meer inzicht in het onderscheid tussen de alternatieven op doelbereik.⁴ In de aanvulling is een effectentabel opgenomen waarin be-

---

³ De Commissie heeft er kennis van genomen dat een nog lopende ecohydrologische studie nader inzicht zal geven in de effecten van het voornemen op de nutriëntenhuishouding en de noodzaak en keuze voor aanvullende maatregelen (doorspoelen en/of afgraven voedselrijke bodemlaag).

oogde en niet op voorhand beoogde milieueffecten van de alternatieven wordt gepresenteerd. Deze tabel maakt de verschillen in effecten en doelbereik van de alternatieven inzichtelijk.

Hiermee is voldoende informatie over de achtergrond en het doelbereik van de alternatieven aanwezig.

2.6 Kaartmateriaal

MER

De commissie constateert dat informatie uit de teksten niet is terug te vinden op de kaarten, zoals het onderscheid tussen de verschillende natuurdoeltypen, de ligging van zandstrand en zwempas bij de Elzen, situering van fietsroutes en de inrichting van de Cannemanspolder vooral als recreatiegebied.

Daarnaast is het kaartmateriaal weinig illustratief door globale wijze van verbeelden. De ruimtelijke consequenties van de voorgestelde ontwikkelingen zijn daardoor niet inzichtelijk.

Aanvulling

In de aanvulling is kaartmateriaal opgenomen ter verduidelijking van het voorkeursalternatief, de peilgebiedvisie en de huidige waterhuishoudkundige situatie. Ook hierbij is het kaartmateriaal weinig illustratief door globale wijze van verbeelden. Daarnaast ontbreekt ook kaartmateriaal dat die veranderingen tussen de huidige en toekomstige situaties inzichtelijk maakt.

- De Commissie adviseert om helder kaartmateriaal, die de veranderingen in het gebied illustreren, te presenteren bij het ter inzage leggen van het besluit.

---

⁴ Daarbij moet opgemerkt worden dat in de aanvulling alternatief 1 (droog alternatief gekoppeld aan intensieve recreatie) en 2 (maximaal nat alternatief gekoppeld aan extensieve recreatie) benoemd zijn terwijl in het MER alternatief 1 nat en alternatief 2 droog zijn. Dit kan verwarring scheppen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van Dordrecht (voor de herziening van het bestemmingsplan) en het college van burgemeester en wethouders (voor de artikel 19 WRO-procedure).

Besluit: herziening van het bestemmingsplan en artikel 19, lid 1 WRO-procedure.

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C 9 en C 10.1

Activiteit: realiseren van een multifunctioneel groenproject waarbij 397 hectare recreatief groen om de stad en 378 hectare natuurgebied wordt ontwikkeld door de herinrichting van het Eiland van Dordrecht. De totale functiewijziging beslaat 775 hectare.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Milieueffectrapport: Strategisch Groenproject Eiland van Dordrecht (Tauw, 2007)
- Nota: Eiland van Dordrecht. Nadere toelichting op het MER Strategisch Groenproject (Dienst Landelijk Gebied, 2008).
- Het Strategisch Groenproject Eiland van Dordrecht en de natuurwetgeving (Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet 1998, Ecologische Hoofdstructuur) (Gemeente Dordrecht, 2008).
- Nota: Eiland van Dordt: de speelruimte bepaald! (Dienst Landelijk Gebied Zuid-Holland, 2000).
- Concept rapport: Milieuonderzoek nieuwe Dordtse Biesbosch gemeente Dordrecht (Milieudienst Zuid-Holland Zuid, 2008).
- Voorontwerp-bestemmingsplan "Nieuwe Dordtse Biesbosch" (Gemeente Dordrecht, 2008)

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in "De Stem van Dordt": 6 september 2006

aanvraag richtlijnenadvies: 29 september 2006

ter inzage legging startnotitie: 11 september 2006 tot 16 oktober 2006

richtlijnenadvies uitgebracht: 9 november 2006

richtlijnen vastgesteld: 30 januari 2007

kennisgeving MER in "De Stem van Dordt": 18 juni 2008

aanvraag toetsingsadvies: 1 juli 2008

ter inzage legging MER: 19 juni 2008 tot 1 augustus 2008

toetsingsadvies uitgebracht: 1 december 2008

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. R.J.M. van Aalderen
ir. J. Bakker
ir. B. Barten (werkgroepsecretaris)
ing. P.F.J. Brandsen
drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)
drs. H.A.T.M. van Wezel

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Strategisch Groenproject Eiland van Dordrecht en
de aanvulling daarop**

De provincie Zuid-Holland en de gemeente Dordrecht hebben het voornemen om op het Eiland van Dordrecht een "Strategisch Groenproject" (SGP) te realiseren, gericht op de inrichting van ca. 775 hectare natuur- en recreatiegebied. Ten behoeve van de besluitvorming over het bestemmingsplan Eiland van Dordrecht en de artikel 19, lid 1 WRO-procedure voor de inrichting van Tongplaat/Zuidplaatje is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De gemeenteraad van Dordrecht is bevoegd gezag in deze procedure.

ISBN: 978-90-421-2502-5